

Viite ESAELY/95/2022

Lausunto Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus itäisen ja eteläisen Suomen vesihuoltostrategian 2050 Uudenmaan toimenpidesuunnitelmasta 2022 – 2025

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus pyytää Sipoon kunnan lausuntoa Uudenmaan vesihuollon toimenpidesuunnitelmasta 2022 -2025. Toimenpidesuunnitelma pohjautuu Itäisen ja eteläisen Suomen vesihuoltostrategiaan 2050.

Uudenmaan vesihuollon toimenpidesuunnitelma koostuu neljästä strategisesta teemasta, jotka edelleen jakautuvat strategisiin kehitysalueisiin ja Uudenmaan ELY-keskuksen toimenpideteemaan. Kullekin toimenpideteemalle on laadittu ehdotettavia toimenpiteitä. Kukin toimenpide on numeroitu juoksevasti yhdestä kymmeneen ja lisäksi lopussa on yksi numeroimaton toimenpide. Toimenpiteet ovat nimettyjä, kuvattuja ja määriteltyjä vastuutahon, yhteistyötahon, aikataulun ja todentamisen osalta.

Sipoon kunta lausuu seuraavista Uudenmaan toimenpiteestä:

1. Uudenmaan vesihuollon tila -selvitys

Tilannekuva on hyvä pohja ymmärtää kokonaisuus. Yhteinen varautumissuunnitelma on hyvä tavoite ko. selvityksen sisällöksi. Selvityksen tavoitteena mainittu yhteistyöalueiden strategisten linjausten tarkennus Uudellemaalle tulee tehdä siten, että kaikki tahot ovat yksimielisiä ko. linjauksesta.

Sipoon kunta toteaa, että vesihuoltolaitokset ovat kuitenkin pääsääntöisesti kuntien omistamia ja että vesihuoltolaitosten omistajat ja vesihuoltolaitokset päättävät viime kädessä strategisista linjauksista.

Edellä mainituista syistä Sipoon kunta esittää, että ko. muotoilu muutetaan siten, että selvityksessä tarkastellaan yhteistyöalueiden linjausten mahdollisuuksia.

3. Yhteinen saneeraus-suunnittelu

Toimenpiteen esitetty kuvaus on seuraava:

Parannetaan investointikäytäntöjä yhteisen saneeraussuunnittelun avulla synergiaetujen saavuttamiseksi. Uudenmaan vesihuoltolaitosten verkostojen kunto- ja saneeraustarve kartoitetaan yhteistyössä. Saneerauskohteet valitaan kartoitukseen pohjautuvan priorisoinnin perusteella.

Toteutetaan vesihuollon toimintavarmuutta ja omaisuuden hallintaa parantavat laitoskohtaiset toimenpiteet, jotka pienentävät tehokkaimmin korjausvelkaa ja parantavat verkostojen kuntoa. Hyödynnetään digitaalisia ratkaisuja

Sipoon kunta toteaa, että vesihuoltolaitosten verkostojen ja laitosten kunto- ja saneeraustarve vaihtelee laitoksittain voimakkaasti ja riippuu paikallisista olosuhteista. On keskeistä, että verkostosaneeraus ja verkostorakentaminen muodostaa paikallisesti synergiaa katu- ja viheralueiden toteuttamisen ja vesihuoltolaitoksen verkostotöiden kesken ja ei sisällä alueellista synergiaa juurikaan. On tärkeää huomata, että vesihuoltolaitokset päättävät vallitsevien olosuhteiden ja oman talouden sekä asiakaspalvelun perusteella omien laitteistojensa saneerauksesta.

Sipoon kunta toteaa, että yhteinen saneeraussuunnittelu ja priorisointi on ristiriidassa em. asioiden kanssa. Lisäksi ko. toimenpide ainakin välillisesti kyseenalaistaa omistajan ja kunnallisesta itsehallinnosta lainsäädännössä määritellyt linjaukset.

Sipoon kunta ehdottaa yllä olevien seikkojen perusteella, että ko. tehtävän sisältönä pitäisi olla vain kunto- ja saneeraustarpeen prosessin määrittäminen vesihuoltolaitosten avuksi.

4. Kyber-riskeihin varautuminen

Tehtävän sisältö on kuvattu hyvin. Sipoon kunta toteaa, että kuvauksesta kuitenkin puuttuu kunnallinen kyberturvallisuuden varautuminen ja sen huomioon ottaminen, mikä on yksi keskeinen osa kunnallisen vesihuollon kyberriskeihin varautumisessa. Lisäksi ko. tehtävän suorittaminen tulee sopeuttaa kunkin vesihuoltolaitoksen resursseihin.

6. Uudenmaan vesihuollon alueellinen yleissuunnitelma

Vesihuoltolaitokset osallistuvat alueellisen yleissuunnitelman laatimiseen vesihuoltolainkin mukaisesti. Alueellisen yleissuunnitelman tehtäväkuvauksessa todetaan, että tavoitteena on laatia alueen vesihuoltotoimijoiden yhteinen pitkän tähtäimen tekninen tarvesuunnitelma kasvavalle Uudellemaalle. Tavoite on sinänsä hyvä. Sipoon kunta kuitenkin tähdentää, että Uudenmaan alueella eri alueilla suunnitelman sisältö vaihtelee voimakkaasti ja muodostaa pienempiä osakokonaisuuksia.

7. Uudenmaan vesihuoltolaitosten yhteistyö ja yhdistymisselvitys

Kuvaus: Tehdään selvitys Uudenmaan vesihuoltolaitoksien yhteistyön ja yhdistymisten toteuttamisen erilaisista vaihtoehdoista. Selvitys laaditaan joko "Uudenmaan vesihuollon tila" -selvityksen yhteydessä tai sen pohjalta.

Vesihuoltolaitokset ovat pääsääntöisesti kuntien omistamia ja itsenäisiä laitoksia. Laitosten strategiset linjaukset ja päätökset tehdään omistajien tavoitteiden mukaisesti ja itsenäisesti kuntien ja niiden omistamien vesihuoltolaitosten päättävissä elimissä, kuten lainsäädäntö määrittää.

Edellä mainitun perusteella Sipoon kunta ehdottaa, että selvitys tehtäisiin ”vesihuoltolaitoksien yhteistyön ja yhdistymisten toteuttamisen erilaisista vaihtoehtojen” sijaan ”vesihuoltolaitoksien yhteistyön ja yhdistymisten toteuttamisen erilaisista mahdollisuuksista”. Lisäksi Sipoon kunta haluaa korostaa, että ko. mahdollisuuksien osalta laitosten kanata tulisi ottaa huomioon herkällä korvalla.

Nimeämätön toimenpide

Kuvaus: Kestävään talouteen liittyvät toimenpiteet huomioidaan ja toteutetaan aiemmin esitettyjen toimenpiteiden yhteydessä:

- *Yhteinen saneeraussuunnittelu (Toimenpide nro 3)*
- *Vaikuttajaviestintä toimintavarmuuden kehittämisen tärkeydestä kunnallisille*
- *ja muille päättäjille (Toimenpide nro 5)*
- *Täydennyskoulutuksen kehittäminen (Toimenpide nro 9)*

Sipoon kunta toteaa, että kestävän talouden huomioon ottaminen on yksi tärkeä näkökulma muiden näkökulmien ohella. Kaikki näkökulmat tulee ottaa vastaavasti huomioon ja niistä tulee tehdä vaikutusten arviointi verraten niitä muihin vaihtoehtoihin toteutustapoihin.